

HOLLAND FESTIVAL '71
HOLLAND FESTIVAL '71
HOLLAND FESTIVAL '71
HOLLAND FESTIVAL '71
HOLLAND FESTIVAL '71
HOLLAND FESTIVAL '71
HOLLAND FESTIVAL '71
HOLLAND FESTIVAL '71
HOLLAND FESTIVAL '71

Flamenco Puro

Paco Peña

26 juni Amsterdam Concertgebouw kleine zaal
28 juni Den Haag Koninklijke Schouwburg
29 juni Utrecht Stadsschouwburg
30 juni Nijmegen Stadsschouwburg
1 juli Leiden Leidse Schouwburg
2 juli Arnhem Stadsschouwburg
3 juli Eindhoven Stadsschouwburg
6 juli Middelburg Burgerzaal Stadhuis
8 juli Rotterdam De Doelen kleine zaal

Flamenco Puro

Paco Peña

Paco Peña, gitaar
Barrilito, zang
Faiquillo de Cordoba, dans
Margarita, dans

Flamenco Puro

De muzikale tradities van Andalusië gaan terug tot de vroegste historie van deze landstreek in het zuidoosten van Spanje. Zij zijn gebouwd op de resten van de culturen van de bevolkingsgroepen die hun stempel op dit land hebben gezet. Al deze overblijfselen van de Byzantijnse, Moorse en Joodse culturen tezamen vloeien samen in de liederen en dansen van het Andalusische volk. Vele eeuwen leefde Andalusië onder Moorse overheersing en Cordoba was toen de hoofdstad van de westers-islamietische wereld. Veel oosterse invloeden waren toen al in de muziek herkenbaar. Later, in de vijftiende eeuw, vonden vele zigeunerstammen hun weg naar Andalusië als een zijtak van de immigrantenstroom die Spanje rond 1447 via Catalonië binnentrok. Zij leidden een nomadenleven in de velden, onder armoedige omstandigheden.

Van oudsher waren de zigeuners geen grote dichters, wat weinig verbazingwekkend is gezien hun sociale omstandigheden. Maar zij hadden een opmerkelijk gevoel voor ritme en muziek en zij vonden in Andalusië een rijke kleurige volksschat met een grote poëtische aantrekkingskracht. Zij namen deze volksschat op en gaven er hun eigen kleur aan. Uit deze samensmelting ontstond het verschijnsel van de flamenco-zang, Cante Flamenco, die noch zigeunermuziek noch Andalusische folklore is, maar een mengsel van beide. Er zijn dus twee hoofd-elementen in de flamenco-kunst: Andalusië met zijn oude muzikale verleden, en de zigeuners met het hunne, het een nauw verbonden met het ander.

Niemand weet zeker wanneer het allemaal begonnen is want er zijn maar weinig geschreven bronnen over. De eerste vermelding die we vinden dateert van 1780 en gaat over een zanger van Seguiriyas, Tio Luis el de la Juliana. Maar zelfs dat is enigszins twijfelachtig want er werd slechts een eeuw later melding van gemaakt, in 1881, door Antonio Machado Alvarez.

Er zijn drie hoofdperioden in de geschiedenis van de Flamenco-kunst. Van ongeveer 1800 tot 1860 maakte deze kunst deel uit van het dagelijks leven van de Andalusische zigeuners die haar voor zichzelf hielden en er nooit buiten hun eigen gemeenschap mee voor de dag kwamen.

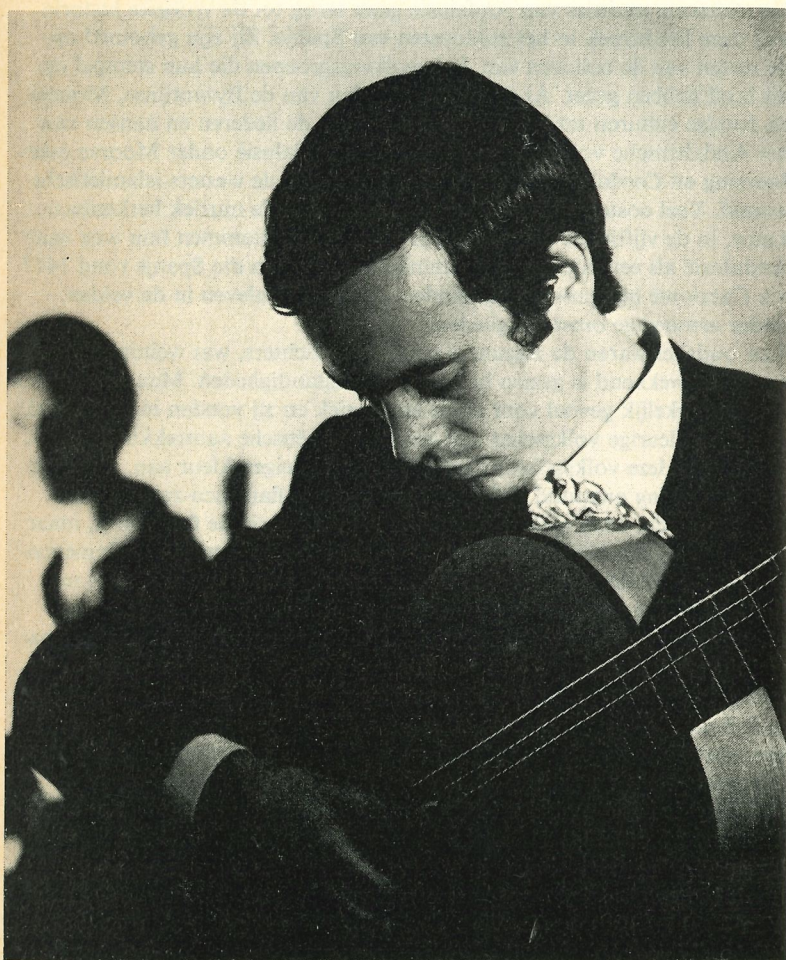
Van 1860 tot 1910 was het de tijd van de 'Cafes Cantantes', speciale 'tablaos' (plaatsen) waar flamenco-muziek werd gespeeld en gezongen.

Sindsdien is Flamenco over de gehele wereld bekend geworden. Er is geen bewijs voor te vinden dat tijdens de eerste periode gitaren werden gebruikt. Maar toen Flamenco in de Cafes Cantantes opkwam werd de gitaar erbij gehaald – dit instrument was al het Spaanse muzikale uitdrukkingsmiddel – om de menselijke stem te begeleiden en te dragen. Paradoxaal genoeg is het de gitaar als solo-instrument meer dan de zang die Flamenco geliefd heeft gemaakt – en dit terwijl de gitaar net als de dans al zijn inspiratie ontleent aan de Cante Jondo, de flamenco-zang, de zuiverste uitdrukking van de Andalusische kunst.

Wat wij met dit programma werkelijk willen is uitdrukking geven aan de zuivere flamenco kunst, niet als een spectaculaire show maar in een concertante, alleen aan de kunst gewijde vorm. Flamenco is geen museumstuk, noch een commercieel spektakel, maar een levende, zich nog altijd verder ontwikkelende kunstvorm die binnen strenge ritmische regels de persoonlijke benadering van de artiest vraagt en rechtvaardigt.

Paco Peña

Paco Peña

Programma-toelichtingen

Palmas – De handen zijn het basis-instrument voor het ritme; eenvoudig in het begin maar later steeds complexer. Het geluid van de klappende handen is een dramatische achtergrond voor de gekwelde kreten van de flamenco-zanger. De zanger klaagt om zijn harde, ongelukkige bestaan. Hij staat fatalistisch tegenover het leven, maar soms verandert zijn verdriet in berusting. Wat in hem omgaat kan hij alleen maar uitzingen in de Cante Jondo, de flamenco-zang.

Tonas – De oudste stijl in de flamenco-kunst en de bron van veel andere stijlen. Een klaagzang zonder begeleiding, afgezien van het ritmisch handgeklap:

Tengo una copa en la mano
Y en los labios un cantar
Y en mi corazon más penas
Que gotas de agua en el mar
Y en los desiertos arena.

Ik heb een glas in mijn hand
en een lied op mijn lippen
Ik heb in mijn hart meer verdriet
dan er druppels in de zee zijn
of zandkorrels in de woestijn.

Soleares – Een van de basis-cantes. In deze volmaakte vorm van de Cante Flamenco zijn schoonheid en diepte van gevoel met elkaar in overeenstemming. Met de Soleares kwam de gitaar de zanger te hulp om de Flamenco muzikale structuur te geven.

Merecia esta gitana
Que la fundieran de nuevo

Deze zigeunerin – ze moest
gesmolten en opnieuw gegoten
worden
als kerkklokken die niet goed
luiden.

Como funden las campanas.

Tientos – Evenals de Soleares een basis-vorm, afkomstig uit de provincie Cadiz en van zigeuner-oorsprong. Het lied was eerst een eenvoudige uitzetting maar werd onder invloed van allerlei vertolkers steeds ingewikkelder en ernstiger, zich ontwikkelend tot een bijzonder diepzinnige stijl.

Hice un trato con la Muerte:
De que me lleve con Ella
Si yo dejo de quererte

Ik heb met de Dood afgesproken
me weg te halen als ik ooit
zou ophouden je te beminnen

Qué pájaro será aquél
Que canta en la verde oliva?

Wat voor vogel kan het zijn
die maar door blijft zingen in de
olijfboom?

Corre y dile que se calle
Que su cante me lastima

Zeg dat ie op moet houden
Dat gezang doet me pijn.

Alegrias – Een vrolijke dans uit Cadiz. De oorsprong ligt in de jotas van Cadiz, traditionele volksmuziek uit Aragon, naar de Andalusische kuststad gebracht door soldaten tijdens de Onafhankelijkheidsoorlog in het begin van de negentiende eeuw. De stijl wordt gekenmerkt door de rijkdom van de gitaar-begeleiding, het verfijnd stramen van de dans, de eisen die het moeilijke ritme stelt en het algehele vrolijke, levendige geluid.

Senor Alcalde mayor,
no prende usted los ladrones
porque tiene usted una hija
que roba los corazones.

Maria Francisca, Francisca
La confitera
La que me dá pasteles
Pa que la quiera.

Fandangos de Huelva – De Fandangos die in de hoofdstad en landstreken van Huelva gezongen en gedanst werden zijn bekend om hun charme en aantekelijke vrolijkheid. Er zijn allerlei stijlen, af hankelijk van de vraag of ze van de zee, de heuvels, de zoutmijnen afkomstig zijn. De woorden van deze liederen zijn heel romantisch en vol levenslust.

Yo no digo que mi barca
sea le mejor del puerto
pero sí digo que tiene
los mejores movimientos
que ninguna barca tiene.

Caballo que en treinta pasos
corre, trota y galopea,

ese caballo merece
un atajarre de seda.

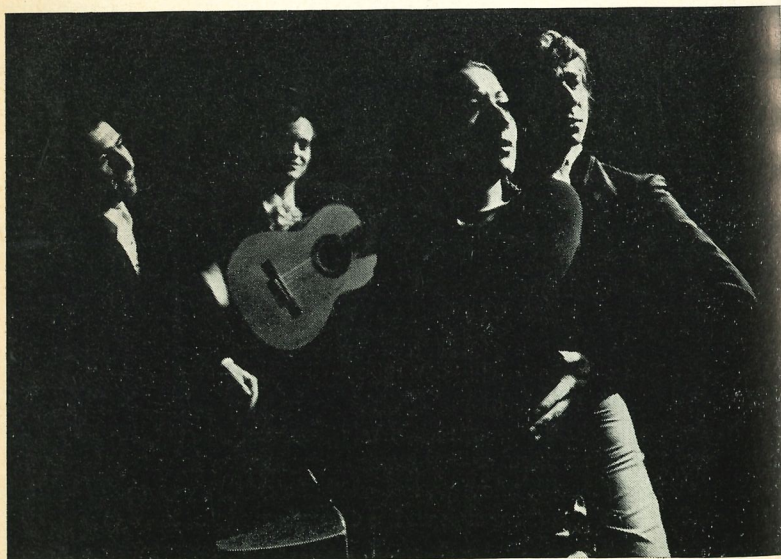
Mijnheer de burgemeester van de
stad,
Neem de arme dieven niet gevangen
Want u heeft zelf een dochter
die mijn hart gestolen heeft.

Maria Francisca, Francisca
De koekebakster
Zij die me koekjes geeft
Opdat ik van haar zal houden.

Ik wil niet beweren dat mijn boot
de beste uit de hele haven is
Maar ik houd wel staande
dat hij van alle boten
de mooiste bewegingen maakt.

Een paard dat in dertig stappen
kan draven, stapvoets gaan en
galopperen

dat paard verdient
een tuig van zijde.

Bulerias – Evenals de Soleares uit een eenvoudige basis-stijl voortgekomen, maar met een vlug en levendig ritme, veel ruimte biedend aan improvisaties van danseres, zangers en gitaarspelers. Wild, uitzinnig en vrolijk, maar toch met de kern van verdriet die bijna altijd in de flamenco schuil gaat.

No niego que te he quería

Pero en el alma me pesa
El habarte conocío

Ay! Qué alegría me dá
Ver a los toritos chicos
Con los grandes pelear.

Gitaar-soli

Ik ontken niet dat ik van je heb
gehouden

Maar diep in mijn ziel
betreur ik dat ik je ooit ontmoette.

Ay! Wat maakt 't me blij
om de kleine stieren
te zien vechten tegen de grote.

Rondena – Variaties op een thema van Ramón Montoya. Een eerbetoon aan de grootmeester die 't meest heeft gedaan voor de ontwikkeling van de flamenco-gitaar als solo-instrument.

Guajira – Flamenco-groepen, die in het begin van deze eeuw uit Zuid-Amerika naar Spanje terugkwamen, brachten sommige flamenco-stijlen mee die beïnvloed waren door Latijns-Amerikaanse volksmuziek. Dit is er een voorbeeld van.

Seguiriyas – Improvisaties gebaseerd op de begeleiding van de zang van Seguiriyas, een van de fundamentele cantes. Het is langzaam, droevig, melancholiek, maar ook heel bewogen en het ritme kan zich versnellen tot een climax, om plotseling te stoppen en langzaam weer opnieuw te beginnen.

Canas – De oorsprong van Canas is een oud Moors lied dat later in de flamenco-liederenschat werd opgenomen. Hetzelfde ritme als Soleares heeft en ongeveer dezelfde gevoelswaarde, maar de nadruk ligt op een melodie die steeds weer terugkomt.

Ensemble

Sevillanas – De geliefdste en vrolijkste dans van Andalusië, gezongen en gedanst door iedereen – van de kleinste kinderen af – op allerlei feesten en vooral tijdens de Feria van Sevilla, een cultuur die leeft tot de huidige dag.

Por Fiesta! – De zorgeloze sfeer van de Fiesta scheidt de beste voorwaarden voor het element van improvisatie dat altijd bij flamenco hoort. De uitvoerenden laten hun gevoelens de vrije teugel en inspireren elkaar met spontane bijdragen.

Medewerkenden

Paco Peña, geboren in Cordoba, leerde gitaarspelen als schooljongen van negen en trad al als beroepsgitarist op toen hij twaalf was. Hij werkte als begeleider van talrijke flamenco-groepen in Spanje tot hij in 1963 naar Londen ging om Engels te leren en zijn horizon te verbreden. In 1966 besloot hij een carrière als concert-gitarist te beginnen. In korte tijd raakte hij in tal van landen als zodanig bekend. Hij reisde naar Japan, Australië en vele Europese landen, maakte enkele langspeelplaten en debuteerde vorig najaar als gitarist in Nederland onder grote bijval van pers en publiek. Met zijn Flamenco Purogroep trad hij sindsdien meermalen in Engeland op, tot de groep nu in Nederland in het Holland Festival debuteert.

Faiquillo de Cordoba en Paco Peña werkten samen als kinderen in een flamencogroep van volwassenen uit Cordoba die door heel Spanje reisde. Later vertrok Faiquillo naar Madrid waar hij optrad in de beste tablaos. In een ervan werkte hij samen met Margarita en spoedig waren zij getrouwd. Zij wonen nog altijd in Madrid waar zij de ster-dansers zijn van de Torres Bermejas. Zij hebben een vierjarig dochttertje. Toen Paco Peña vorig jaar zijn Flamenco Puro groep samenstelde, zocht hij natuurlijk zijn vroegere jeugdvriend op die nu met zijn vrouw het dansante deel van Flamenco Puro voor zijn rekening neemt.

Barrilito begon zijn loopbaan letterlijk, als loopjongen. Hij was erg gezien bij de klanten waar hij brood rondbracht en werd vaak gevraagd om hun feesten op te luisteren. Een van deze klanten was zo onder de indruk van zijn optreden als flamenco-zanger dat hij hem introduceerde in een van de beste tablaos (flamenco-café's) van Sevilla, El Guajiro. Daar werd hij ontdekt door José Greco die hem in zijn groep opnam voor een tournee van twee jaar door de hele wereld. Hij verblijft nu met zijn vrouw en twee kinderen meestal in Sevilla, maar maakt deze zomer de tournee van Paco Peña mee.

Paco Peña c.s. zullen tevens medewerken aan de sluitingsavond van het Holland Festival op 9 juli in Den Haag en aansluitend aan het festival in serie optreden in de kleine zaal van het Concertgebouw in Amsterdam.

